

Самур

№ 7(333) 2019-йисан 31-август

1992-йисан январдилай акъатзава

Цийивилер

www.samurpress.net

Мад са кархана

Ийикъара Азербайжанда мад са кархана кардик кутуна. Имчи республикади ва Китайди санал эцигнавай комбийрин завод я. Цийи заводди

гъар йисуз 120 агъзур комби гъасил ийида. Исятда ина 30 касди кваллахзава. Мукъвал вахтара 200 къван кваллахдин чкаяр арадал гъида.

Цийи кархана паталди 2 миллион манат инвестиция серф авунва. Гележегда и инвестиция 11 миллион манатдив агакъда. Алай вахтунда Азербайжандиз Китайдай, Туьркиядай ва Ирандай гъизвай комбийрин садан къимет 550 манат я. Цийи заводдин магъсулдин къимет 450 манатдилай виниз туш. Гележегда са комбиндин къимет 400 манат жада.

Къайгъу къалурзава

Дуьньядин цудралди уьлквейра хъиз, Россиядин Дагъустан Республикадани агъзурралди азербайжанвийри

вахтуналди кваллахиз чпин хизанар хуьзва. Магъачкъала шегъерда авай Азербайжанвийрин Милли-Медени Автономиядин кыл Ракиф Азизова малумат гайивал, алай вахтунда ина 10 агъзурдав агакъна Азербайжандин ватандашри кваллахзава. Къунши республикадин гъукуматди абуруз вири патарихъай къайгъу къалурзава. Чкадин агъалийрини абурухъ галаз стхавилин рафтарвилер ийизва.

Дагъустанда кваллахзавай азербайжанвийри ина чеб ватанда авайди хъиз гъисс ийизва, чпин меденият, адетар хуьзва, суварар кыле тухузва. Гьалтзавай татугайвилер арадай акъудунин ва къулай шаргъара кваллахунин карда абуруз Дагъустан Республикадин Милли Сиясатдин Министерстводи мукъувай куьмек гузва. Гъа и карди чи республикайрин арада дуствилин алакъаяр мадни вилик физвайди субутзава.

Дагъустандин баде

Дербентда уьмуьр гъалзавай лезги Алимат Муслимова Дагъустандин виридалайни яшлу дишегъли я. И мукъвара адан 116-йис тамам хъана. Адахъ 10 велед, 30 хтул, 24 птул ва

1штул ава.

Баде тебрикзавай мярекатда адан члехи хизанди, Дербент шегъердин кыле авайбуру, гъакин яргъарай атай мугъманри иштиракна. Атайбуру Алимат бадедиз багъа савкъатар вугана.

Мугъманриз разивал къалурай дишегълиди абуруз вичин уьмуьрдикай, гзаф йисара яшамиш хъунин сирерикай ихтилатна. Адаз виридалайни гзаф гуьлуьтар, сумагар ва халичаяр хруникай хуш къведа. И зегъметдал рикI алай лезги дишегълидиз гила инсанри Дагъустандин баде лугъузва.

И ЧИЛ ХАЙИ ДИГЕ Я

КцIар райондин Яргун хуьр

КЪЕГЪАЛ ЛЕЗГИДИКАЙ ФИЛЬМ

Азербайжандин лезги агъалийри чи чилер хуьдайла, эрмени чапхунчийрихъ галаз дяведа ивиар экъична, шегъидар гана. За и къегъалвилериз члехи тир къимет гузва, чи халкъдини къимет гузва, тарихдини лайихлу къимет гуда. За чи шегъидрин, гъакин республикадин лезги агъалийрикай тир шегъидрин руьгъдин вилик кыл агъузава ва лезги агъалийриз жуван разивал къалурзава.

Гъейдар АЛИЕВ

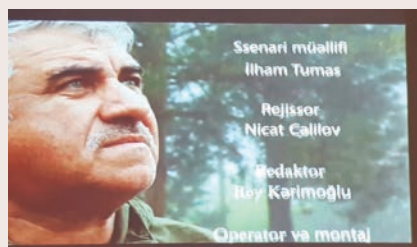
Алай йисан 28-августдиз Бакуда Азербайжандин Яракълу Къуватрин Ветеранрин Комитетда зурба са мярекат кыле фена. Им Къарабагъдин женгера члехи къегъалвилер къалурай, 1991-1995-йисара «Лезги лекъ» тIварцIелди сейли хъайи командир Бегърам Агъакишиевакай чIугунвай 30 декъикадин «Женнетдин рекъе авайди» тIвар алай фильмдин презентация тир. Ватандин Члехи дяведин ва Къарабагъдин дяведин ветеранри, республикадин яракълу къуватрин пешекарри, журналистри фильмдиз санал килигна.

Фильмда ихтилатзавайвал, Бегърам Агъакишиев 1966-йисуз КцIар райондин Гуьндуьзкеле хуьре дидедиз хъана. Ина юкъван мектеб акъалтIарна аскервилериз фейи ада гуьгъуьнлай Ростовдин Военный Училищеда келна.

1991-йисуз гуьгъуьлудаказ Азербайжандин Яракълу Къуватрик экечIай Бегърама машгъур Дашалтыдин женгера къегъалвилер къалурна. Гъавилай ам цIийиз туькIуьрнавай жегъилрин взводдин командирвиле тайинарна. Взводдик адан стха Эйвазни квай.

Разведкадин взводдин командирди хъиз Лачиндин ва Келбежердин фронтра тафаватлу хъайи жегъилдиз вахтундилай вилик килин лейтенантвили чин ганай.

Агъдам-Физули пата кыле фейи

женгера чешнелу хъайи Б.Агъакишиеваз гъакин вахтундилай вилик капитандин чин ганай.

1995-йисуз Б.Агъакишиев военный частунин командирвиле тайинарна. 1997-2000-йисара ада Азербайжандин Сергъятдин Къушунрин къуллугъдин регъбервиле, гуьгъуьнлай яракълу къуватрин къулухъ пад таъминардай къуллугъдин начальникдин заместителвиле кваллахна. Ам Ленкорандин сергъятдин къушунрин начальникдин заместителни хъана. Полковник-лейтенант Бегърам Агъакишиев 2003-йисалай пенсиядиз фенва.

Б.Агъакишиеван женгинин рекъикай гегъеншдиз ихтилатзавай фильмди вирибуруз кIевелай эсерна. Вичин рикI Ватандиз муьгъуьббатдивди ацIанвай, тIвар Къарабагъдин дяведин тарихдиз къизилдин гъарфаралди кхъенвай лезги

къегъалдикай адан женгинин юлдашри лагъай гафарай малум жезвайвал, Бегърам зурба разведчик, кичI тийижир командир, инсанар агудиз, абурун риклера умудар тваз алакъдай, датIана вичин аскеррин къайгъу чIугвадай командир тир. Ада гуьллейрин марфадин кIаникай хер алай аскерар кхуддай. Садрани къенвай аскерар женгинин майдандал тадачир. Гагъ-гагъ мажбур хъана вичин командиррин эмирриз акси экъечIна, члехи агалкъунралди, кыиникъ авачиз душмандиз уфтан жада.

Фильмдин виридалайни марагълу чкайрикай сад 1995-йисан февралдиз Азербайжан Республикадин Президент Гъейдар Алиеван лезги халкъдин векилрихъ галаз хъайи гуьруьшдикай ганвай чIук тир. Анал «Самур» Лезги Милли Меркездин кыл профессор Али Мусаева Къучаздин къакъанвал гъилик авун патал тухвай женгера къегъалвилер къалурай Бегърам Агъакишиеваз «Азербайжандин Милли Къагъриман» гуьрметдин тIвар гун патал 701-нумрадин частунин командирди месела къарагъарнавайди рикIел кханай. Президент Гъ.Алиева вичи и месела гъалун Рамиз Мегъудиевал тапшурмишда, и кар паталди герек тир вири крар ийида, – лагъанай.

Архивдин материалрал бинеламиш хъана чIугунвай фильмдин сценарий кхъенвайди Илгъам Тумас, режиссер Нигъат Жалилов, редактор Рей Керимогълу я. Текст кIелзавайди ва проектдин кыл «Азербайжандин Левитан», вич ватанперес манийралди сейли тир Шемистан Ализаманлы я.

Авайвал лагъайтIа, жуван ватангълидикай кылди чIугунвай ихътин зурба фильмдиз килигай зун мярекатдай хвешила, руьгъ акатнаваз хтана

Седакъет КЕРИМОВА

Цийиивилер
www.samurpress.net

ДЕРБЕНТ

Твар вахкана

2014-йисуз Дербентдин члехи паркаркай садаз лезгийрин сейли шаир, Максим Горькийди вичиз XX виш йисарин Гомер лагъай Стлал Сулейманан Твар ганай. Ингъе чкадин гьукуматди и кьарар тестикьарна кардик кутун меслят авунвайтлани, паркда шаирдин Твар кхьенвай кьул алкIурзавачир. Идалай кьулухъ Дербентдин лезги интеллигенциядин векилри са шумудра месэла кьарагъарна. ГьакI ятлани, метлеб арадал атанач.

Стлал Сулейманан 150 йисан юбилей кьейд авур алай йисуз лезги халкъдин кIвенкIвечи векилар мад гьилера и месэладив эгечIна. Эхирни кьарар кьилиз акъудиз манийвал гузвай ксаривай абурун хура акъвазиз хьанач. И мукьвара паркда шаирдин Твар кхьенвай кьул алкIурна. Гила чкадин лезгийр паркда авай тарариз кьуллугъ ийиз, цийи цуьквер цаз, инаг абад ийиз алахъзава.

Мад кьве парк

Алай вахтунда Дербент шегьерда лезги камалэгълийрин тIварцIе пуд парк ава. Кьвед лагъай парк Афгъанистандин дяведа кьегъалвилелди женг чIугур Абас Исрафилован Тварунихъ гала. Гзаф йисара адан кьагъриманвилериз лайих тир кьимет ганачир ва рикелай ракъурнай. Эхирни лезги жегъилдин кьегъалвилериз талукъ гзафни-гзаф делилар винел акъудна ва вири уьлкведиз ашкара авуна. Абас Исрафилован Советрин Союздин Игит хьтин гьуьрметдин тIвар гана. Кьучейрал, мектебдал адан Твар эцигна.

Дербентдин паркаркай садаз А. Исрафилован тIвар гайила шегьердин агъалийриз гзаф хвеша хьана. Абуру, иллаки лезгийри парк абад авун патал гзаф зегъметар чIугуна. Исятда инаг шегьердин хъсандиз ял ягъидай пипЛерикай сад я. Ина агъалийри ял ягъун патал кьулай шартIар арадал гъанва. Паркда абадвилан крар давам жезва.

Алай вахтунда “Гьвечи шегьеррин паркар” проектдив кьадайвал, Дербентдин Нажмудин Самурскийдин ТIварунихъ галай

паркни гуьнгуьна хутазва. Ина алатай асирдин 30-йисара Дагъустан Республикадиз регъбервал гайи лезги халкъдин машгъур хва Н.Самурскийдин гьумбетдив кьадайвал цийи жуьредин дизайндин крар кьиле тухузва.

Тамилла БЕКЕРОВА,
Дагъустан Республикадин Дербент шегьер, муаллим

RƏŞADƏTLİ GENERAL

Onun haqqında səmimiyyətlə deyirlər: “Dərin biliyə malik, bacarıqlı, cəsur zabitdir”. Tanınmış hərbiçilər isə vətən qarşısındakı xidmətlərinə görə onu rəşadətli general adlandırırlar. Hərbi dostları gənc zabitin 1994-cü ildə həmvətənlərinə etdiyi bir mürciəti yaxşı xatırlayırlar. Erməni işğalçılarının Qarabağda yüzrlə yaşayış məntəqəsini yandırdığı, həyatı təmin edən mühüm obyektləri dağıtdığı, mədəniyyət və tarixi abidələrimizi, hətta ibadətgahlarımızı məhv etdiyi, minlərlə dinc sakini – qadınları, uşaqları, qocaları kütləvi şəkildə qırdığı bir vaxtda düşmənin qarşısını almaq üçün briqadaya rəhbərlik etmək əmrini alan 39 yaşlı polkovnik Yaşar Aydəmirov respublikamızın gənclərinə mürciət edərək demişdi: “Vətən təhlükədədir! Onun suverenliyini və ərazi bütövlüyünü qoruyub saxlamaq üçün hər birimiz son damla qanımızadək döyüşə atılmaq. Qələbə bizimlə olacaq!”

Mürciət cavabsız qalmamışdı. İşğalçılara qarşı barışmaz olmaq, yalnız qələbə uğrunda döyüşmək lazımdır deyən gənc zabitin son dərəcə qarışıq və çətin bir vaxtda bir təqdimat əsgər olmayan yerdə hərbi briqada komplektləşdirib onu döyüş hazırlığı vəziyyətinə gətirməsi, düşmən hücumlarının qarşısını qətiyyətlə alması respublika rəhbərliyinin diqqətini cəlb etdi. Bir neçə aydan sonra təşkilatçı zabit Azərbaycan Respublikası müdafiə nazirinin döyüş əməliyyatları üzrə müavini vəzifəsinə irəli çəkildi...

1955-ci ildə Quba rayonunun Digah kəndində anadan olmuş Yaşarın hərbi sahəyə meyl göstərməsi təsadüfi deyildi. 20-dən çox alimi ilə tanınan Digah kəndi hələ ötən əsrin əvvəllərində hərbiçilər də yetirmişdi. İnqilabdan əvvəl ali hərbi təhsil almış çar ordusunun keçmiş zabiti Fətəli Məlikməmmədov, Qusar Rayon Partiya Komitəsinin birinci katibi vəzifəsində işləmiş, Böyük Vətən müharibəsi illərində Fransada müqavimət hərəkətinə rəhbərlik etmiş mayor Həkim Mirzəxanov, məşhur çekist polkovnik Yusif Kərimov kimi həmkəndlilərinin igidlikləri Yaşarı hərbi olmağa ruhlandırmışdı. Ona görə də 1972-ci ildə orta məktəbi bitirib Bakı Ümumqoşun Komandirlər Məktəbinə imtahan verir. 1976-cı ildə burada təhsilini başa çatdırdıqdan sonra hərbi fəaliyyətə başlayır.

Yaşar Aydəmirovun müasir dövrün komandiri kimi yetişməsində Sovet Ordusunda xidmət etdiyi illər böyük rol oynayır. 1976-1980-ci illərdə Gürcüstan Respublikası ərazisindəki 28-ci qvardiya alayında tank və motoatıcı təqim komandiri vəzifəsində çalışarkən fərqlənən bu gənc dafələrlə komandanlıq tərəfindən təşəkkür alır. 1980-1984-cü illərdə o, 317-ci xüsusi təyinatlı dəstədə qrup komandiri olur. Bundan sonra kifayət qədər təcrübəyə malik hərbiçisi kimi, 1984-cü ilin martında xüsusi təyinatlı dəstənin tərkibində Əfqanıstana göndərilir.

Əfqanıstanın Qəndahar vilayətində döyüşdüyü ilk il Yaşar Aydəmirovun həyatında xüsusi iz buraxıb. Özünün dediyi kimi, onun buradan sağ qayıtması əsl möcüzədir. Burada minlərlə sovet əsgəri həlak olub. Yaşarın sağ qalması onun cəsurluğu və sayıqlığı ilə bağlıdır. Özü Əfqanıstanda göstərdiyi igidliklərdən heç vaxt danışmır. Ən çətin

anlarda düşmənin qarşısını necə aldığını, neçə dəfə sovet əsgərlərini əsirlikdən qurtardığını dilinə gətirmir. Amma faktlar göz qabağındadır. Əfqanıstandakı xidmətlərinə görə Yaşar Aydəmirov Sovet dövlətinin iki ordeninə – “Qırmızı ulduz” və III dərəcəli “Vətənə xidmətə görə” ordenlərinə, həmçinin Əfqanıstanın “Əfqanıstan Demokratik Respublikasının sərhədlərini qoruduğuna görə” medalına layiq görülüb. Burada ona mayor hərbi rütbəsi verilib. Y.Aydəmirov həm də Azərbaycan Respublikası Prezidentinin fərmanı ilə “Vətənə xidmətə görə” medalı ilə təltif olunub. Rəşadətli vətən oğlunun sinəsini 25-dən çox orden və medal bəzəyir.

Yaşar Aydəmirov vətən qarşısındakı başqa bir xidmətini də dilinə gətirmir. Sovet hökuməti dağılanda o, podpolkovnik idi və təhsil aldığı Bakı Ümumqoşun Komandirlər Məktəbində dərs deyirdi. Azərbaycan Milli Ordusuna ilk daxil olan sovet zabitlərindən biri kimi o, doğma respublikanın təəssübkeşinə çevrilir. Rus zabitləri Bakıdan gəndə məktəbin bütün hərbi texnikasını da aparmaq istəyirdi. Yaşar Aydəmirov bir neçə azərbaycanlı zabitlə birlikdə bu işə mane olur və onların səyi nəticəsində hərbi texnika Bakıda qalır. Bu cəsarətli addımdan sonra Y.Aydəmirova polkovnik rütbəsi verilir və o, cəbhə bölgəsində briqada komandiri vəzifəsinə təyin olunur.

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti Heydər Əliyev müasir dövrün komandiri kimi Yaşar Aydəmirovun xidmətlərini yüksək qiymətləndirmiş və 1994-cü ildə müvafiq sərəncamla ona general-mayor hərbi rütbəsini vermişdi. Sonralar, yəni 2002-ci ildə Y.Aydəmirov general-leytenant hərbi rütbəsinə layiq görülür.

2000-2004-cü illərdə Azərbaycan Respublikası Müdafiə Nazirliyinin təşkilat-səfərbərlik idarəsinə rəhbərlik edən Yaşar Aydəmirov bundan sonra 6 il respublikamızın Çin Xalq Respublikasındakı səfirliyində hərbi attaşə vəzifəsində çalışır. 2010-2014-cü illərdə yenidən Respublika Müdafiə Nazirliyinin təşkilat-səfərbərlik idarəsinə rəhbərlik edir. 2014-cü ildə ehtiyata buraxılır. Ehtiyatda olmasına baxmayaraq, gənc komandirlərə hərbi işin sirlərini öyrətməyi davam etdirir. Hazırda Heydər Əliyev adına Hərbi Akademiyada baş müəllim vəzifəsində çalışan, bu tədris ocağının dinləyicilərinə Azərbaycanın hərbi tarixindən dərs deyən general-leytenant Yaşar Aydəmirov həmin fənnə dair dərslər üzərində işləyir.

Yaşar Aydəmirov tanınmış nəslin nü-

mayəndəsidir. Ulu babası Aydəmir ərəb və türk dillərinin mükəmməl bilicisi idi. Uzun illər mədrəsədə dərs demişdi. Qədim kitablardan ibarət kitabxanası var idi. Babaları Seyfəddin və Məhyəddin Aydəmirovlar da dini və həm də dünyəvi təhsil almış, elin hörmətini qazanmışdılar.

Yaşarın çox sevdiyi Mahi nənə kəndin ən böyük və məşhur nəslə sayılan, bir neçə alim, hərbiçisi, şair, bəstəkar, respublikanın məsul vəzifələrində çalışmış ziyalılar yetirmiş Məlikməmmədovlar nəslinin nümayəndəsi idi. Mahi nənənin atası, iri mülk sahibi olan Balaqadaş Məlikməmmədov Kırmdan bir çox alma, armud, giləs sortları gətirərək kənddə bir neçə bağ salmışdı. Dövrünün oxumuş, qoçaq və xeyirxah adamlarından olan Balaqadaş kişi varidatını səxavətlə həmkəndlilərinin ehtiyaclarının ödənməsinə sərf etmişdi. O, 1918-ci ildə Quba qəzasında qırğınlar törətmiş erməni daşnaklarına qarşı döyüşlərdə digahlılara rəhbərlik etmişdi.

Generalın atası Məhəmməd Aydəmirov yaxşı iqtisadçı idi. Böyük Vətən müharibəsində igidliklə döyüşmüş baş leytenant M.Aydəmirov ağır yaralandığına görə 1944-cü ildə ordudan təxris olunmuşdu. O, gənclərin hərbi-vətənpərvərlik ruhunda tərbiyə olunmasından ötrü qüvvəsini əsirgəməirdi.

Yaşarın anası Zeynəb Aydəmirova nəci, həyatsevər insan kimi tanınırdı. 11 uşaq dünyaya gətirib boya-başa çatdıran, böyük çətinliklərlə üzləşsə də ruhdan düşməyən, nikbin əhval-ruhiyyəsi ilə seçilən bu qadının bir vaxt dediyi sözlər oğlunun yadından heç vaxt çıxmır. Yaşar 1978-ci ildə qusarlı Maisə xanımla ailə həyatı quranda anası gəlininə demişdi: “Sənə general kimi oğul verirəm.” Bu, uzaqgörənlik idi, yoxsa ana arzusu? Bir vaxt deyilən sözlər övlad üçün hələ də sirr olaraq qalır. Yaşarın qardaşı, Sumqayıt şəhərinin tanınmış cərrahlarından sayılan Üzeyir Aydəmirov anasını xatırlayanda deyir: “Bizim ali təhsil alıb, cəmiyyətdə müəyyən mövqə tutmağımızda həm onun, həm də ata-mızın böyük əməyi olub”.

Qayınanasının sözlərindəki hikməti yaxşı anlayan Maisə xanım ilk gündən Yaşara vəfəli ömür-gün yoldaşı oldu. Yaşar leytenant olandan onunla birgə xidmət etdi. Həyat yoldaşı Əfqanıstanda olanda iki il yarım onun yolunu gözlədi. 1992-1993-cü illərdə Y.Aydəmirov Bakı Ümumqoşun Komandirlər Məktəbinin (sonralar Azərbaycan Ali Komandirlər Məktəbi) taktika kafedrasında işləyəndə burada onunla birgə çalışan Maisə xanım həyat yoldaşının yaxın köməkçisinə çevrildi. 1993-1994-cü illərdə Yaşar Aydəmirov döyüş bölgəsinə göndəriləndə Maisə xanım da onunla birgə oraya yollandı. Bir sözlə, ən çətin anlarda onunla çiyin-çiyinə çalışdı, ona dayaq oldu.

Yaxşı ailə başçısı olan Yaşar Aydəmirovun oğlu Murad Bakıdakı Oksford məktəbini bitirib. Hazırda Çin Xalq Respublikasında təhsil alır. Pekin Dillər Universitetinin tələbəsidir.

Yaşarın atası oğlunu hərbi məktəbə yola salanda demişdi: “Mən səni yüksək rütbədə görmək istəyirəm, vətənə sədaqətlə xidmət et, nəslimizin başını ucalt”. Yaşar nəinki nəslinin, həm də bütün el-obanın başını ucaltmışdır.

Müzəffər MƏLİKMƏMMƏDOV

YOL VERƏ BİLMƏRİK

... Bizim maraqlarımız hər hansı bir böyük dövlətin Xəzər dənizində möhkəmlənməsinə yol verə bilməz; Dərbəndə və bizim qarnizonların yerləşdiyi başqa yerlərə gəldikdə isə, oralar fars qiyamçıların, ləzgilərin və ya Mirveysin ola bilməz. Hələ Porta sarayındakı köhnə səfirimiz vaxtında həm yazılı, həm də şifahi surətdə sübut olunmuşdur ki, həmin yerlərin əhalisi könüllü olaraq bizim təbəəli-

yimizə keçmişlər. Portanın əbədi sülhün ziddinə olaraq, ləzgiləri, bizim aşkar düşmənlərimizi öz təbəəliyinə qəbul etməsi bizdə nə qədər narazılıq doğурсa, bizim də Portaya heç bir daxli olmayan, ondan xeyli uzaqda yerləşən Xəzəryanı xalqları, bilin ki, biz Xəzərə heç bir böyük dövləti buraxa bilmərik, öz təbəəliyimizə qəbul etməyimiz Portada bir o qədər narazılıq doğurmalıdır. Əgər Por-

ta bizim tərəfimizdən heç bir səbəb olmadan əbədi sülhü pozmaq istəyirsə, biz belə qanunsuz hərəkəti Allahın mühakiməsinə veririk və Allahın köməyi ilə müdafiə olunmaq yollarını da tapırıq.

I Pyotrun İ.İ.Neplyuyevə məktubundan. Соловьёв С.М. История России. Кн. 9. Т. 18. М., 1963, с. 398.

НАРОДЫ МИРА

ДЕРЕВНЯ СВИСТУНОВ

В 1964 году исследователи узнали, что в Восточно-Понтийских горах находится горная деревенька Кушкёй (Kuşkøy), жители которой общаются друг с другом с помощью свиста. Свист представляет собой турецкий язык, эмулированный с помощью звуковых сигналов.

Жители предупреждают друг друга о посетителях, просят о помощи и приглашают на чай, они даже могут вести долгие сложные беседы с помощью свиста. Такой свист слышен на расстоянии до одного километра, если же расстояние больше, то соседи часто оказывают друг другу услугу - пересвистывают сообщение адресату.

«Оттого, что мы весь день одни, нам и пришлось научиться языку птиц. Наша деревня не напрасно называется Кушкёй - Птичья деревня», — рассказывают местные пастухи.

«Никто уже не помнит, когда в

деревне стали разговаривать на «птичьем языке». Язык свиста уже не одно столетие передается от отца к сыну и начало его теряется где-то в веках.

Некоторые местные этнографы думают, что этот своеобразный «горный телефон» был изобретен горцами во время военных столкновений, которыми так богата история этих мест. Другие предполагают, что в XV–XVI веках в Турции оказалась большая группа испанских эмигрантов, бежавших от инквизиции: они будто бы и принесли

язык свиста с Пиренейского полуострова.

Вряд ли это так, потому что деревенька Кушкёй населена в основном горными пастухами, охотниками и земледельцами, говорящими и свистящими на турецком языке, и маловероятно, чтобы испанские эмигранты могли породить местное пастушеское население, которое восходит в здешних краях чуть ли не к неолиту и бронзовому веку.

В последние годы прогресс дошел и до селения Кушкёй, жители которого стали использовать вместо свиста мобильники. И если прежде для того, чтобы позвать соседа на бардак чая, надо было немного посвистеть, то теперь многие попросту звонят.

Пожилые жители села жалуются на то, что молодое поколение не хочет учиться старинному языку. Ведь согласно традиции, он передавался от старшего поколения к младшему.

В РОЛИ МУЖЧИН - ЖЕНЩИНЫ

На Балканах, в основном в Албании, можно встретить женщин, которые берут на себя роль мужчин. Они дают обет безбрачия, одеваются как мужчины, выполняют тяжёлую работу, отдыхают в кругу мужчин, становятся главами семей и даже выглядят по-мужски.

Зародилась эта традиция ещё в XV веке, когда потребность в мужчинах была столь велика, что требовала, чтобы часть женщин становились мужчинами, — говорят исследователи.

Истоки этой традиции лежат в крайне патриархальном обществе, в котором семью обязательно должен

был возглавлять мужчина. В семьях, где были одни девочки, младшую могли «назначить» мальчиком: её воспитывали как мальчика, чтобы, повзрослев, она могла возглавить семью. Если мужчины становились жертвами кровной вражды и в семье оставались одни женщины, им опять же нужен был глава, поэтому одну из женщин наделяли мужскими обязанностями и возлагали на неё эту роль.

Эта традиция существует и в соседних с Албанией странах, в Боснии, Косово, Сербии.

ПОХВАЛИЛ - ПОДАРИ

На Ближнем Востоке, Сенегале и Нигерии, не принято говорить красиво о вещах, обуви, предметах. Комплимент в адрес вещей жители этих стран принимают, как желание заполучить и завладеть понравившимся предметом. Хозяин из-за этого вынужден оторвать от себя вещь и отдать тому, кто хорошо о ней отозвался.

ЧЕРНЕНИЕ НЕВЕСТЫ

В Шотландии существует странная традиция обмазывания невесты в день бракосочетания неприятными субстанциями, например тухлыми яйцами, пропавшим вареньем, мукой, соусами. Называется такой обряд «чернение невесты». С какой целью это делают, многим до сих пор не понятно. Но по рассказам жителей этих регионов, так проверяются чувства и намерения жениха.

Кроме этого, считается, что от невесты отгоняют злых духов, которые могут помешать счастливой семейной жизни, а также будущая супруга очищается таким способом от дурных мыслей.

ФОРУМ МОЛОДЫХ СООТЕЧЕСТВЕННИКОВ

23-26 сентября в Дагестане планируется провести первый форум молодых соотечественников, в котором примут участие молодые дагестанцы, проживающие в иностранных государствах.

Участников форума познакомят с инвестиционными и туристическими возможностями республики, а также пригласят к сотрудничеству по реализации совместных проектов. Об этом ТАСС рассказал министр по национальной политике и делам религий Дагестана Энрик Муслимов.

«На форум будут приглашены около 70 наших соотечественников, проживающих в разных странах - это Азербайджан и все страны СНГ, Турция, Сирия, Саудовская Аравия, Иран, Латвия, США. Мы хотим, чтобы они знали свои корни и традиции,

независимо от того, в каких странах они проживают сегодня, чтобы они имели возможность реализовывать совместные проекты с жителями Дагестана на своей малой родине как в культурной, так и в экономической части, в том числе, возможно, по открытию новых производств. Мы покажем, чем сегодня обладает и как меняется Дагестан, его инвестиционную привлекательность», — сказал Муслимов.

По его словам, участникам форума

планируется представить, в частности, растущий туристический потенциал республики.

«Уже в этом году у нас туристов гораздо больше, чем ожидалось - пассажиропоток аэропорта выходит за 1 млн пассажиров, до конца года будет около 1,5 млн пассажиров. Это говорит о том, что привлекательность Дагестана растет, и туристическая индустрия развивается. И нам хотелось бы, чтобы наши молодые соотечественники тоже на длительное время связали свою жизнь с Дагестаном», — добавил собеседник агентства.

Он уточнил, что участниками форума станут молодые люди в возрасте от 18 до 35 лет, ожидается, что республику посетят представители 15-20 государств.

ТАСС

НОВОСТИ
РОССОТРУДНИЧЕСТВАВахтанговский театр
едет в Баку

В преддверии нового 99-го сезона Театр имени Евгения Вахтангова с 1 по 4 сентября проведет гастроль в Баку. Они будут проходить в рамках Международного театрального фестиваля.

В столице Азербайджана вахтанговцы покажут три спектакля. «Евгений Онегин» в постановке Римаса Туминаса будет сыгран на сцене Азербайджанского государственного академического музыкального театра 1-3 сентября. Два спектакля в постановке Михаила Цитриняка «Крик лангусты» (3 сентября) и «Медая» (4 сентября) будут представлены на сцене Азербайджанского государственного академического русского драматического театра имени Самеда Вургана.

В спектаклях, которые будут проходить на русском языке с азербайджанскими субтитрами, заняты известные артисты, в числе которых Сергей Маковецкий, Людмила Максакова, Алексей Гуськов, Ирина Купченко, Юлия Рутберг, Леонид Бичевин и другие.

В ноябре 2018 года во время встречи с министром культуры Азербайджана Абульфасом Гараевым директор Театра имени Евгения Вахтангова Кирилл Крок выражал уверенность в том, что «культурные связи, которые налаживаются в Баку, будут крепкими и будут способствовать обмену опытом, организации гастролей и реализации совместных проектов».

Столицу Азербайджана он назвал потрясающим городом, в котором «жизнь кипит, и это вызывает восхищение». Также Крок отмечал, что в Баку прекрасные театры. «Надеемся на организацию больших гастролей нашего театра в Баку, где еще не выступали», — приводятся его слова на сайте Театра имени Евгения Вахтангова.

Азербайджанские школьники
вернулись на Родину

На днях группа азербайджанских школьников из числа победителей олимпиад и творческих конкурсов вернулась из культурно-образовательной поездки в Санкт-Петербург. Она была организована в рамках проекта Россотрудничества «Здравствуй, Россия!».

В течение семи дней участники поездки посетили Государственный Музей-заповедник Павловск, Государственный Музей-заповедник Петергоф, Петропавловскую крепость, Санкт-Петербургский государственный университет, Государственный Эрмитаж и другие достопримечательности северной столицы России. Состоялись встречи с известными российскими деятелями культуры и спортсменами.

Вместе со сверстниками из других стран, члены азербайджанской делегации принимали участие в различных интерактивных мероприятиях, конкурсах, викторинах. На вечере знакомств ими с большим успехом была представлена литературно-музыкальная «визитная карточка» Азербайджана.

ГОРДЫЙ И СТОЙКИЙ ЛЕЗГИН

Вазиф Сиражуддинович Мейланов известен критическими работами по теории социализма, занимался проблемой свободы личности, изучением общественно-политической обстановки, развенчанием стереотипов российской демократии и анализом политического сознания российского общества, он выступал против национализма и исламизма, боролся за соблюдение прав человека.

Родился Вазиф Мейланов 15 мая 1940 года в Махачкале. Учился сначала в махачкалинской школе №1, а позже в школе города Чарджоу (Туркмения). Высшее образование получил в 1958-1961 гг. на физическом, а в 1964-1969 гг. на механико-математическом факультете МГУ. В 1972-1978 гг. преподавал высшую математику в Дагестанском политехническом институте.

Автор двух математических работ по теории функций действительного переменного, которые были изданы также в США.

Среди интеллигенции Дагестана Вазиф Мейланов выделялся не только разносторонностью своего таланта, но и дерзостью характера, непредсказуемостью высказываний. Из-за принципиальных расхождений во взглядах многие сторонились его.

В 1977 году он написал философско-политическую работу «Заметки на полях советских газет», где резко критиковал теорию коммунизма. В этой работе единственным средством спасения общества Вазиф Мейланов назвал создание в стране структур свободы слова и печати, отмену статей 70 и 190-1 УК РСФСР.

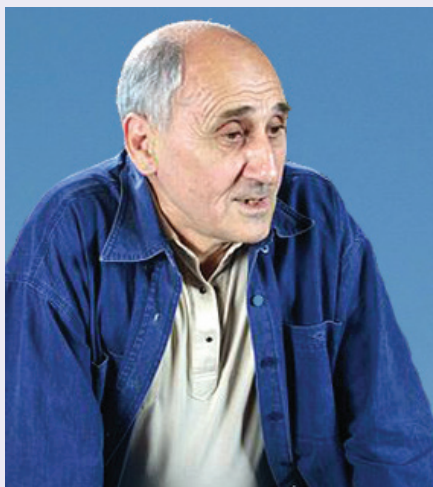
В 1978 году за «нанесение ущерба коммунистическому воспитанию молодежи» он не был переизбран Учёным советом на должность преподавателя института на новый пятилетний срок. Борец за права человека с 1978 по 1980 год работал бетонщиком 5-го разряда в передвижной механизированной колонне.

25 января 1980 года, в знак протеста против высылки академика Сахарова в Горький, Вазиф Мейланов один вышел на площадь им. Ленина г. Махачкалы с плакатом, на котором было написано: «Протестую против преследования властями А.Сахарова. С идеями должно бороться идеями, а не милицией. Сахаровы нужны народу — они осуществляют истинный, неформальный контроль за действиями государства. Все беды этой страны — из-за отсутствия в ней свободы слова. Боритесь за свободу слова для идейных оппонентов коммунизма — это и будет вашей борьбой за свободу слова!»

39-летнего смельчака тут же арестовали. Верховным судом ДАССР он был признан виновным по трём пунктам обвинения: написание и распространение работы «Заметки на полях советских газет»; выход на площадь с плакатом; распространение книг «Окаянные дни» И. Бунина, «Некрополь» В. Ходасевича, «Жизнь Володина» Д. Панина и приговорён к 7 годам лагеря строгого режима и 2 годам ссылки.

Местом заключения Вазифу Мейланову была определена колония, известная под названием Пермь-35, находящаяся в таёжной пустыне Уральских гор. В 1972 году специальным приказом здесь была создана зона для особо опасных государственных преступников. Здесь в начале 1980-х годов отбывали свои сроки за «инакомыслие» 270 политзаключённых, среди которых были Анатолий Щаранский, Владимир Пореш, Анатолий Марченко, Владимир Буковский, Иосиф Бегун и многие другие.

В годы заключения в строгом ре-

РАССКАЗ ОБ ИЗВЕСТНОМ СОВЕТСКОМ ДИССИДЕНТЕ

жиме его десятки раз наказывали за неповиновение помещением в карцер, дважды он был доведён до дистрофии, его помещали в тюремную больницу, из неё опять переводили в ШИЗО.

Об этом непоколебимом борце за свободу немало страниц написано в книге Н. Щаранского «Не убоюсь зла» (1991): «Вскоре после прибытия в нашу зону Мейланов заявил: — Я не раб. До тех пор, пока труд в лагере — принудительный, я работать не буду. Естественно, он сразу же оказался в ШИЗО и больше в зону никогда не выходил. Помню, тогда, в первые месяцы его борьбы, мало кто верил, что Вазиф удержится на своей позиции. „И не таких ломали!“ — заявляли менты. „И не таких храбрецов видали“, — говорили те из зеков, кто послабее духом и позавистливее остальных. Но и четыре года спустя, когда я, ещё сам того не зная, доживал в неволе последние месяцы, сидя с Мейлановым в одном карцере, он так же твердо стоял на своём, как и вначале. Позади остались годы карцеров и тюрем, здоровье его было разрушено, но дух Вазифа КГБ не удалось сломать. В политических зонах было немало стойких диссидентов, но даже на их фоне Мейланов выделялся своим непоколебимым упорством», — писал известный диссидент.

Тюрьма не смогла сломить Вазифа Мейланова. Он и здесь продолжил свою творческую деятельность. Им были написаны две известные работы: «Разрушение и уголовные кодексы» и «Говорю с коммунистами». Они были опубликованы в Архиве Самиздата.

В 1986 году началась кампания по освобождению политических заключённых. Их начали выпускать на волю, но на условии написания ими заявления с обещанием впредь соблюдать советские законы. Но такие стойкие диссиденты, как В. Мейланов, отбывали свой срок до конца.

В это время в прессе появляется эссе Вазифа Мейланова «Письмо русским писателям», которое показывало всю «сущность» этого процесса.

«Мейланов — это один из тех, кто в 1980 году выступил с лозунгом о моем освобождении, с протестом против моей незаконной высылки в Горький. Я сейчас нахожусь перед вами, но Мейланов — только потому, что отказался просить о помиловании, то есть признать тем самым, как он считал, формально хотя бы, что он законно находится в заключении, — он до сих пор лишён свободы», — говорил А.Д. Сахаров, на пресс-конференции в МИДе, проходившей 3 июня 1988 года.

Нести новые идеи, бороться за правду, свободу и справедливость — это особый дар честных, смелых, бесстрашных людей. Они не боятся полностью посвятить себя своему народу, обществу, государству. И все это делают не ради славы, не для того, чтобы отличаться от толпы, а следуя зову своего сердца. В большинстве случаев такие люди остаются за кадром. Широкие массы о них, как правило, знают мало.

Речь идет о диссидентах — инако-

мыслящих людях, которые отстаивают взгляды, радикально расходящиеся с общепринятыми, приводящие к гонениям, преследованиям и репрессиям со стороны официальных властей.

Хочу вам рассказать об одном таком человеке — известном философе, математике, писателе, советском диссиденте, политзаключённом Вазифе Мейланове — о гордом и упрямом лезгине, известном необычайной стойкостью и неуступчивостью.

ределение понятия свободы, критикует национализм (на примерах Чечни и Грузии), указывает на опасность исламизма.

В 1999 году В.Мейланов был выдвинут группой молодых людей кандидатом в депутаты Народного собрания республики Дагестан по лезгинскому избирательному округу. Окружная избирательная комиссия отказала инициативной группе в регистрации, придиравшись к неточностям в оформлении подписных листов. Инициативная группа подала в суд и выиграла процесс. Решением Ленинского районного суда Махачкалы Вазиф Мейланов был зарегистрирован кандидатом за 2 дня до окончания избирательной кампании.

В 2003 году выходит его третье, наиболее полное издание «Анализа чеченского кризиса» и «Ложных стереотипов российской демократии» под названием «Опыт частной политической деятельности в России».

В 2001 году журнал «Знамя» публикует статью Вазифа Мейланова «Об упразднении гражданского права в России». Статья посвящена открытию автора, сделанному по окончании судебных тяжб с государством по делу о компенсации вреда, причинённого незаконным содержанием в тюрьме и ссылке в течение 9 лет. Суд присудил автору компенсацию в размере 311000 рублей, но получить её, к сожалению, ему не удалось. В дальнейшем стали его уверять, что фактически по искам к государству в России отменено принудительное исполнение. То есть в России — по закону! — государство имеет право бесконечно долго не платить по своим долгам, несмотря на решение суда. Из принципа обязательности исполнения решений суда делается исключение для государства — оно отныне исполняет решения суда по желанию. Проанализировав этот вопрос и обобщая российскую практику неисполнения решений судов по искам к государству начиная с 2001 года, в 2006 Вазиф Мейланов пишет и издаёт в издательстве «Социум» книгу «Ошибочные константы российского сознания» с подзаголовком «Почему в России не исполняются решения суда, удовлетворяющие искивые требования граждан к государству».

Вазиф Мейланов умер 11 января 2015 года в Махачкале оставив после себя богатое наследие. Это его книги, завоевавшие известность во всем мире: «Мелькнёт тигрицей», «Заметки на полях советских газет», «Замечания на протокол судебных заседаний», «Говорю с коммунистами», «Записки-гуляки», «Анализ чеченского кризиса», «Ложные стереотипы российской демократии» и др.

Но что еще важнее, он оставил после себя славу стойкого, негибаемого, волевого борца за права человека.

Седает КЕРИМОВА

Здоровье Вазифа Мейланова после нескольких лет лагеря, тюрьмы, карцера, после пыток голодом было подорвано. В июле 1988 года в Якутском онкологическом диспансере ему вырезали базалиому.

В Махачкалу из ссылки Вазиф Мейланов вернулся 25 декабря 1988 года. Через несколько месяцев он стал председателем Союза демократических сил Дагестана, затем движения «Демократический Дагестан», но в августе 1992 года вышел из всех партий и движений и начал заниматься «частной политикой».

20 августа 1989 года направил в «Русскую мысль» своё обращение к съезду депутатов Советского Союза с требованием проведения Суда по образцу Нюрнбергского над компартией и коммунистической идеологией СССР. Статью отказались публиковать, сославшись на «несвоевременность» подобных требований.

В начале 1990 года В.Мейланов был выдвинут кандидатом в народные депутаты от общественной организации — Союза кооператоров ДАССР. Однако окружная избирательная комиссия отказалась регистрировать его кандидатом даже после прямого указания Центризбиркома. Представитель Центризбиркома РСФСР в телефонном разговоре признался, что требования не регистрировать Вазифа Мейланова поступают напрямую от Магомеда Магомедова — в то время Председателя Президиума Верховного Совета Дагестанской АССР.

Издание в том же году его брошюры «Из первых рук», в которую вошли написанные в Чистопольской тюрьме работы, стало настоящей сенсацией в политической жизни всей советской страны.

В 1990 году Вазиф Мейланов был реабилитирован. Постановлением Пленума Верховного Суда СССР уголовное дело против Мейланова Вазифа было полностью прекращено за отсутствием в его действиях состава преступления.

С 1991 по 1994 годы он издавал газету «Взгляд» и авторскую газету «Другое небо».

3 июля 1995 года В.Мейланов подаёт в Верховный суд Дагестана иск к Российской Федерации по возмещению вреда, причинённого ему коммунистическим Советским Союзом незаконным арестом, осуждением, содержанием в лагере и тюрьме в течение семи с половиной лет и полутора года в ссылке.

С 1994 по 1997 годы он работал старшим научным сотрудником Института социально-экономических исследований Дагестанского научного центра Российской Академии наук.

В 1990-х годах Вазиф Мейланов продолжает разрабатывать и уточнять оп-

КІЕЛУНИН СУВАР

Хачмазин Региондин Медениятдин Идаради сифте яз арадал гъайи «Кіелунин сувар» агъалийри чіехи разивилелди къабулна. Алай йисан 15-майдиз Сиязан шегъерда кил кутур сувар Хачмаз, Къуба ва Кілар шегъерра даварна. Суварихъ авсиятда киле тухвай мярекатра региондин районрин килери, идарайринни карханайрин чіехибуру, ктабар кіелунал рикі алай инсанри, мектебрин аялри, и районрай тир къелемэгълири ва маса ксари иштиракна.

Сувар киле фейи пуд вацран кьене конкурсдин иштиракчийрикай 495 касди 12036 ктаб кіелна. Абурукай 10110 ктаб азербайжан чіалалди, 1694 ктаб урус чіалалди, 232

ктаб лезги ва маса чіаларалди кіелнава. Кіелдайбуру гъакіни илимдин чара-чара хилериз талуку 244 ктаб тупіалай авуна.

Конкурса гъуьжет авурбурукай 35 кас Хачмазай, 82 кас Къубадай, 64 кас Кіларай, 84 кас Шабрандай ва 36 кас Сиязандай тир. Къубадин ва Кіларин кіелдайбуру генани чіехи агалкъунар гъилик авуна.

Гъуьжетра уфтан хъана I чка къур 3 касдин гъар садаз 300 манат, II чка къур 3 касдин гъарадаз 200 манат, III чка къурбурун гъар садаз 100 манат премияр гана. 25 касди

тарифдин чарар ва мад 25 касди савкъатар къачуна.

Эхирдай къвед лагъай «Кіелунин сувар» тухун къарардиз къачуна. И сувар 2020-йисан майдиз кьилиз акъатда. Са йисан кьене региондин вири районра талуку мярекатар тухуда. Гила чпин 10 яшар хъанвай аялризни конкурса иштирак ийидай ихтияр ганва.

Цийи сувар агъзурралди инсанрин рикілай хабар гузвайди ва кутугайди хъана. Кыл акъуддай ксари лугъзвайвал, и сувар себеб яз регионда ктабар кіелдайбурун къадар генани гзаф жеда. Виликай къвезмай йисуз конкурс гегеншдиз киле тухуда.

Айнур НАВРУЗБЕГОВА

Цийивилер

www.samurpress.net

КЪУБА

Мектебар эцигзава

Азербайжан Республикадин Президент Илгъам Алиеван талуку серенжемдив къадайвал, Къуба районда мектебар патал цийи дараматар эцигунин крар йигинарнава.

Эхиримжи кьанни цуд йисан кьене ина 80-дав агакьна цийи мектебар эцигна кардик кутунва.

Алай вахтунда Алексеевка хуьре 960 аял паталди пуд гъавадин дарамат эцигзава. Цийи мектеб виликай къвезмай кіелунин йисуз кардик кутада. Гейдар Алиеван Фондуни «Цийи жезвай Азербайжандиз цийи мектеб» проектдив къадайвал, I Нуьгеди хуьре пуд гъавадин, 792 чкадин мектеб эцигиз гатуннава. И йикъара Альж ва Дерк хуьрера модул мектебар кардик кутунва. Райондин мад 6 хуьр ихтин мектебралди таъминарда.

Рекьер гуьнгуьна твазва

Цинин йисуз Къуба шегъердин Вакифан, М.Горькийдин, Низамидин, Бешир Сеферогълудин, А.Мустафаеван тварарихъ галай куьнеяр, гъакіни 15-магъле цийи

килелай туькьурна асфальт тунва.

Райондин хуьрерани цийи рекьер тухузва. 66 хуьр галкьурзавай Къуба-Къунахкент рехъ тухун патал крар даварзава. Алай йисуз и рекьин 38 километрди асфальт чіугунва. 3 чіехи муьгъ эцигна куьтягьнава.

8 хуьр галкьурзавай Алпан-Сусай-Хиналугъ рехъ тухун патал гъам цийи къулайвилер арадал гъанва, гъамни крар йигинарнава. Рекьин 23 километрди асфальт туна килий-килди гъазурнава. И муькьвара Къуру вацал сад лагъай муьгъни эцигна куьтягьнава. Рекьин са пай 4 зул, муькуь пай 2 зул авайди жеда. Гила вичин яргъивал 52 метр, гъаркуьвал 12,5 метр, къакъанвал 10 метр тир къвед лагъай муьгъ эцигзава.

Тамар хуьн патал

Къуба чи республикадин гзаф тамар авай районрикай я. Ингъе эхиримжи йисара и тамарин къадар къвердавай тимил жезвай. Вучиз лагъайта агъалийри кун патал гзафни-гзаф кларасрикай менфят къачузвай. И кардин вилик пад къун ва тамар хуьн паталди хуьрериз газ гъунин месэлаяр гъалун къарардиз къачунва. Гъа и кар себеб яз эхиримжи са шумуд йисан кьене цудралди хуьрериз тлебии газ гъана. Исаятда Гъажигъуьсейли, Алимамедуба, Тенгеалты, Афурджа, Хырт, Куьнхырт, Атуж, Къунахкент ва Куьпчалкъишлах хуьрериз газ гъун патал крар киле тухузва

Хуьруьн туризм

Вичихъ къадим хуьрерни иер тлебиат авай Къуба районда хуьруьн туризм вилик тухун къарардиз къачунва. Къецепатан уьлквейрай къвезвай туристар

Къунахкент, Хиналугъ, КъирицІ, Къечреш, Тенгеалты, Чичи ва маса хуьрериз тухун патал гъам рекьер гуьнгуьна хугазва, гъамни инагар абад ийизва.

И хуьрера гъакіни девирдив къадай мугъманханаяр эцигун къарардиз къачунва. Инра туристривай къуьд-гад талана йисан вири чіавара ял ягъиз жеда. Хуьруьн агъалийри туристриз чпи эцигнавай тавдин квалер ва чкадин магъсуларни теклифда.

Гуьлхар ГУЬЛИЕВА

BAKIDA YENİ TİBB MƏRKƏZİ

Bu ilin avqustun 1-dən Bakının Başır Bünyatov küç, 1N ünvanında Herba Medical Tibb Mərkəzi fəaliyyətə başlamışdır.

Mərkəzdə terapiya, kardiologiya, nevropatologiya, gastroenterologiya, dermatologiya, urologiya, ginekologiya, pediatriya, fizioterapiya, USM (ultrasəs müayinəsi), laboratoriya ilə yanaşı fitoterapiya, osteopatiya, iqloterapiya, müalicəvi massaj, hicama və hirudoterapiya (zəli ilə müalicə) fəaliyyəti də təşkil olunmuşdur.

Klinikada müasir təbabətin elmi nailiyyətləri ilə yanaşı,

xalq təbabətinin müalicə metodları da uğurla tətbiq edilir.

Mərkəzin direktoru, ali dərəcəli məhkəmə tibb eksperti, Beynəlxalq Məhkəmə Toksikoloqları təşkilatının üzvü, 1988-2014-cü illərdə Səhiyyə və Müdafiyyə Nazirlikləri nəzdində məhkəmə Toksikologiya şöbəsinin müdiri, 2014-2019-cu illərdə "Dimed" klinikasının baş həkimi olmuş Səfərbəy Səfərbəyovun sözlərinə görə klinika beynəlxalq standartlara uyğun fəaliyyət göstərir. Əhali arasında Çek ap mədəniyyətinin formalaşdırılması üçün xüsusi aksiyaların keçirilməsini, xarici ölkələrdən təcrübəli həkimləri dəvət etməyi, onların təcrübəsindən istifadə etməyi planlaşdırır. Yaxın gələcəkdə mərkəzdə arıqlama mərkəzinin təşkili, müalicəvi gimnastika və bitki vannalarının tətbiqi də həyata keçiriləcək.

Mərkəzə pasiyentlərin rahat gəlişi üçün Koroğlu metrosundan buraya xüsusi nəqliyyat işləyir.

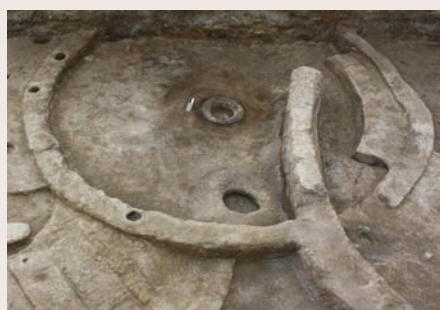
ŞABRANDA YENİ TAPINTILAR

AMEA Arxeologiya və Etnoqrafiya İnstitutunun Şabran arxeoloji ekspedisiyası Şabran rayonu ərazisində yerləşən e.ə. IV minilliyin sonu - III minilliyin əvvəlinə aid Çaqqallıqtəpə abidəsində arxeoloji qazıntılar zamanı yeni tapıntılar aşkar edib.

Bunlar üzəri yüngül konstruksiya ilə örtülmüş dairəvi evlərdir. Bu evlərin içərisində erkən tunc dövrünə aid mənqal aşkarlanıb.

Bundan başqa, qazıntı sahəsinin qərb hissəsində divarları çay daşları ilə hörülmüş dairəvi ev qalığı, həmçinin üç ədəd təsərrüfat quyusu aşkar olunub.

Tədqiqatlar zamanı aşkar edilmiş maddi mədəniyyət nümunələri sırasında çox sayda əmək alətləri, dən və çaxmaq daşları, ox ucluqları, oraq dişləri və bir ədəd küpə tipli bütöv qab da

Ümumilikdə, qazıntı işləri zamanı abidə ərazisindən tapılan materialların əksəriyyəti keramika məmulatıdır ki, bu da abidənin tarixini müəyyənləşdirməyə kömək edən əsas amillərdəndir. Keramika nümunələrinin əksəriyyəti üzərində yarımşar formalı qulplar var.

Eyni zamanda, qazıntılar vaxtı çaxmaq daşından hazırlanmış ox ucluqları da aşkarlanıb. Bu da eradan əvvəl IV minilliyin sonu - III minilliyin əvvəlində burada yaşayan yerli əhalinin əkinçilik və maldarlıqla yanaşı, ovçuluqla da məşğul olduğunu sübut edir. Həmçinin, buradan tapılan sümükdən hazırlanan bizlər, iynələr yaşayış məskənində toxuculuq mədəniyyətinin də formalaşdığından xəbər verir.

GECƏNİ GÖZLƏTDİM QAPI DALINDA

ƏBÜLFƏT MƏDƏTOĞLU GÜNAH

Adıma yazılıb bütün günahlar,
Sevmək də, qarşına çıxmaq da günah...
Sənli anlarımı həm yaddaşıma,
Həm də gözlərimə yığmaq da günah...

Nələr olacağın yaşayıb görək,
Təzədən doğulaq, təzədən gələk!
Hər kəsin istəyi eşq dolu ürək,
Deməli, ürəyi sıxmaq da günah!

Həyat fəlsəfəsi yozulmur hər vaxt,
Uğurlu qismətlər yazılıdır hər vaxt...
Məzarlar ölçüdə qazılıdır hər vaxt –
Ölçüsüz məzara sığmaq da günah!

Nə vaxtdı sızlayır bu sol tərəfim,
Söz-söhbət mövzusu olub şərafim...
Dünyada ən böyük varım, fərhim –
Sənə gəndən durub baxmaq da günah!..

MƏN

Bir təbəssüm sat, gülüm,
Qoy, alıb - aldanım mən.
Qurbanındı bu könülüm,
Təki sən al, danım mən.

Aynı sərxoş, ya gün dəm,
Bizik bu gün bil, gündəm.
Bircə sənə ilk gündən –
Canım dedim, canım, mən.

Bir bəxt seçir hərəni,
Bağla bəndi, bərəni.
Mat qoyub, mat, Kərəmi –
Dirigözlü yanıq mən.

SEVGİMDİ

Kim hesab olsam da nəzərlərimdə
Mənim sığındığım yuva – sevgimdi...
Ömrümün açılan səhərlərində –
Allaha və sənə dua – sevgimdi!..

Azərbaycanın tanınmış şairi və jurnalisti Əbülfət Mədətoğlu 1959-cu ildə Dağlıq Qarabağın Xocavənd rayonunun Tuğ kəndində anadan olmuşdur. Burada orta məktəbi bitirdikdən sonra Azərbaycan Dövlət Universitetinin tarix fakültəsində təhsil almışdır.

“Araz”, “Qarabağ” və “Azərbaycan ordu-su” qəzetlərində çalışmışdır. Hazırda “Ədalət” qəzetinin baş redaktorunun müavini. Jurnalistika sahəsindəki uğurlarına görə Azərbaycan Respublikası Prezidentinin sərəncamı ilə 2010-cu ildə ona “Əməkdar jurnalist” fəxri adı verilmişdir. Çapdan çıxmış “Səməni

Bəlkə də artıqdı yolu yormağım,
Boşluğa uzanmış qolu yormağım...
Hər gün «Ol!» – söyləyib – olu yormağım -
Od, hava, torpağa, suya sevgimdi...

Qalıb ümidimin ayağı yalın,
Torlanan gözümdən pərdəsi qalın...
Məni dan üzünün suyuna salın –
Deyin, sifarişçi guya, sevgimdi...

Ruhum pərvanədi, könülüm yazçəkən,
Kimdi bu sevgimdən çox, ya az çəkən?!
Nə sən naz dəlisi, nə mən naz çəkən –
Bizim aramızda «dava» – sevgimdi...

SEVDİYİM QIZA...

“Olum”un, “ölüm”ün arası bir an,
Nə Allah əl tutur, nə də ki Quran!
Viran qal, ay dərddli ürəyim, viran –
Sevgim də əzabdı sevdiyim qıza...

Yaşanan anlar da günah sayılır,
Həm gecə, həm də ki, gün “ah” sayılır.
Səsin eşidilmir, ahın yayılır, –
Sevgim də əzabdı sevdiyim qıza...

Sən, uşaq əlində tamsız “simit” sən,
Nə görə, nə kömək, nə də ümitsən.
Unut varlığını, daha unut sən –
Sevgim də əzabdı sevdiyim qıza...

Sevinmək, sevməknən bəxtiyar olmaq,
O qıza sevilən, sevən yar olmaq –
Bəxtimdə yox imiş mənim var olmaq,
Sevgim də əzabdı sevdiyim qıza...

ALMA ƏLİMDƏN

İlahi, nə qədər sırr var, bilmirəm,
Möcüzə, ocaq var, pir var, bilmirəm.
Neçə sığınası yer var, bilmirəm –
Bildiyim sevgidi, alma əlimdən!

Ömür bir saatdı, gündü, ya ildi,
Bizə qovuşduran dindi, ya dildi.
Bilmirəm nə yazdı, yaxud nə sildi –
Bildiyim sevgidi, alma əlimdən!

nəğməsi”, “Nilufər çiçəyi”, “Dərdini danışan adam”, “Nişanə”, “Ehtiyacın elçi daşı”, “Döymək istədiyim qapılar”, “Allah, məni unutma”, “Ürəyimdəki sənsən”, “Yanan məktub”, “Ağacların şarkısını yapraklar okuyor”, “Hər görüş bir ümiddir”, “Sevgi pıçıldları”, “Yanan məktublar”, “Mənim kimi sevə bilsən”, “Gözləyənim var”, “Ürəyim sənə danışır” adlı şeir kitablarının müəllifidir. Bundan başqa “Qəhrəman İbad”, “Zəhmli polkovnik”, “Üfüqdə görünən adam” sənədli povestləri də işıq üzünə görüb. Yazdığı şeirlərə tanınmış bəstəkar Rəzim Paşayev mahnılar bəstələyib.

Gücümə güc qat ki, çatım mənzilə,
Pəsdə elə köklə, qalxım mən zilə.
Öyrətmə sənsizə, nə də mənsizə –
Bildiyim sevgidi, alma əlimdən!

Qoy belə yaşayım – dəyib, toxunma,
Mənə verdiyindən artıq çox umma!
Razıyam, bugünkü varım-yoxumla –
Bildiyim sevgidi, alma əlimdən!..

Düz çevir başına fikirlərimin,
Dillərə düşəndə, gözə gəlməyim,
Arxasını yazma, şəkillərimin –
Sonra pozduğunu bilib, gülməyim.

Titrəyir yarpaq tək əlim, ayağım,
Gözümdən yollara körpü uzanır.
Ürəyim – yüksələn sevgi bayrağım
Çırpır, döyünür, qəmi azalır.

Bəxtimi xəlbirdən, ələkdən keçir,
Narın yağış kimi səpilm yerə,
Gözünün önündə işığım keçir –
Bir az yardımçı ol, çəkilm göyə!

İlan kimi sürünmək,
Yerimək olmasa da,
Dizin-dizin yerimək,
Yüyürmək olmasa da,

Sevgimin ünvanına
And yerim tək baxıram.
Kükreyən dağ çayı tək
Ona doğru axıram...

Qıvrılıram içimdə,
Gah qartal tək enirəm.
Olan-qalan gücümlə
Hər an sənə dönürəm...

İməkləmək, sürünmək
Bəlkə də, xoş görünməz,
Sevən əyilər eşqə,
Sevgi ölür – sürünməz...

Mən ömür içində ömür əridib,
Mən günün içində gün kiridirəm...
Sevginin əlindən tutub, yeridib,
Ölməyə qoymayıb qəm dirildirəm...

Siz də yaxınlaşın təsəlli üçün
Məni hər çəkdiyim gün «ah»a bükün...
Sevməkdi günahım, vallah, bəsbütün-
Siz məni elə bu günə bükün –

Həyat zərbələri qılıncdan da sərt,
Urəyin tüstüsü ərşə ucalır...
Deyəsən tamamdı kəsilmə o şərt –
Qocalır Əbülfət, yaman qocalır...

Gecəni gözlətdim qapı dalında
Sönmədi işığım səhərə qədər...
Ömür vərəqlədim mən xəyalımda –
O kənddən gəldiyim səhərə qədər!..

Nidalar daha çox, nöqtələr də var,
Qəddim də bükülüb bəzən vergül tək...
Alnıma sıxılan səssiz suallar
Səni dəlib keçib ay qoca ürək!..

Xərclənən ömürdə qazancım kədər,
Kölgəm iynə boyda, səsimə pəstə...
Kimsə ucaltmayıb məni sən qədər
Sən qədər kimsə də durmayıb qəsdə!..

Qapı arxasında qalan gecəmi
Özünü yetirən səhər kiridir...
Gedim salamlayım sizin küçəni –
Bəlkə məni orda kədər kiridir!..

Bir az gecikdim mən bu etirafda,
Amma gec olsa da, pıçıldayacam...
Mənə yer olmadı, heç bu ətrafda –
Torpağın altında puçurlayacam...

Sevgim artıq oldu aşdı ölçünü,
O da ləçək-ləçək saraldı, qopdu...
Saxlaya bilmədim xəyal köçünü –
Onun da ruhuna «əlvida» hopdu.

Atdığım addım da, dediyim söz də
Döndü göz yaşına, döndü tənəyə...
Mənim içimdəki dözümlü də, döz də –
Adımtək yük oldu dilə, çənəyə...

Gerçək olanları susub dinləmək,
Nə qədər çatındı çəkənlər bilir...
Nədir öz içini didib inləmək?
Bunu da içindən çəkənlər bilir...

Bir az gecikdim mən bu etirafda,
Batan gəmi kimi izim yuyulur...
Durub su axtarma heç bu ətrafda –
Kirpiyimdən damır - üzüm yuyulur...

BİR GÖLÜN TALEYİ

2014-cü ilin avqustun 24-də Qusar şəhərindəki «Bənövşə gölü» belə idi. Qusarlılar və turistlər bu gözəlliyi seyr etməyi çox sevirdilər.

2019-cü ilin avqustun 24-də, beş il sonra göl bu hala düşüb. Quruyaraq getdikcə yoxa çıxan «Bənövşə»nin halı indi hamı acıyır.

“САМУРДИН” МЕКТЕБ

Чубандин кицлерин хизанда са квати авай. Адавай секиндиз санал акъвазиз жедачир. Садра дидединвил кватидила алатайла, катна ам дагълариз. Акъван яргъариз акъатна хьи, квализ хъфидай рехъ къажгъун хъуванач. Хци къванци квати-дин тапацдай къацI акъуднавай. Галатна шулу хъанвай адаз гила тIалдини тади гузвай.

Чилел ярх хъанвай ам цIийиз ахвариз физвай хьи, жанавуррин къувдин ван акъатна. КицIела зурзун акатай кватиди вилер мичIна цIурна. Жанавурриз кватидин тапацдай авахъзавай ивидин ни атанвай. Абурукай садаз квати-див агатна адан туьтуьна кIирер акIуриз кIан хъана. И чIавуз гиннай ятIани атана акъатай дагъдин цIегъре жанавур вичин хци крчарал хкажна чилел гIалчна. Къвал ивидалди хъаи жанавур кичIела катна. ЦIегъре лагъайтIа, рангар къекъифнавай квати-дин тапацдиз мез гана, адаз чан-рикI авуна.

Йиф алукунавай. Къаю атIуз-вай. Са герендила маса цIегъерни атана акъатна. Абуру мекъила зурзавай квати чпин юкъва туна, адаз чим акъудна. Экуьнахъ цIегъери квати-диз хъфидай куьруь рехъ къалурна.

Кватидин иеси гъурчехъан тир. Ам фад-фад гъурчез фидай, гагъ куьрер, гагъ цIегъер ядай.

Садра адаз дагъдин рагал чIехи са цIегъ акунай. ЦIегъре гъурчехъандин вилин къенез килигна, и къвалалай а къвалал хкадарна са геренда квахънай. «Ам гиниз квахънагIа?» – лугъуз амукунай гъурчехъан. Гъа йикъалай касдин къарай атIанай.

КИЦІНИ ЦІЕГЪ

МАХ

«ГинватIани а цIегъ къуна кIанда», – лагъана вичи-вичиз гаф гана ада. ЦIегърен гелер жагъурун патал ам дагълара гъатна. Ингъе чанда са кIусни кичI авачир цIегъре кас алцуарна яр-гъал рекъера туникай кфет хкудзавай. Къве йис гъа икI алатна.

Гила и цегъре вичин хизандиз аявалзавай. Адан элкъвей зурба крчар акурла жанавуррикни кичI акатзавай.

Кватини чIехи хъанвай. Иеси-ди ам вичихъ галаз гъурчез тухузвай. КицIиз им виридалайни пара кIандай кар тир.

ГьикI ятIани касдиз яргъалай цIегъери чпиз муг авунвай чка акуна. Ам кицIни гуьгъуна аваз гъа патахъ фена. Абуру акур цIегъре тадиз вичин хизан

маса чкадиз акъудна, вич адан вилик акъатна. Гъурчехъандин хурукай хкатиз тежерди къатIай цIегъре касдик хъел кутун патал къвалалай къвалал хкадарзавай. «И гилера вун зи гъилий акъатдач», – лугъуз фикризавай гъурчехъан хвешила адахъ калту-гзавай.

Рагал акъатайла цIегърез катдай чка амукунач. Им акур кицIи сарар экъисна цIегърел вегъена. ЦIегърев агакъайла адан тIишив таниш ни галукуна. Садлагъана адан рикIел вич гъвечIи чIавуз жанавурдин саракай хкудай цIегъ хтана.

И чIавуз тфенгдин кIвач ялдай ван акъатна. Касди гуьлле гудалди кицIи хкадарна вичин иеси чилел ярхарна, тфенг сарарив къуна къвалалай гъуз вегъена. Гъурчехъандин кIвач цIуьдгъуьнна. Ам къвалан къерехдал акъатнавай тарцин хилекай куьрс хъана. КицI вичин иесидиз куьмек гуз кIанз алахъзавай, ингъе гуж агакъзавачир. ЦIегърез вич къиникъикай куьтIагъай кицIин язух атана. Ада вичин крчар касдив агудна. Гъурчехъандин пагъ атIана. Са герен идалай вилик вичиз рекъиз кIанзавай цIегъ гила адаз куьмек гуз атанвай.

ЦIегъре кас ялна акъудна. Гъурчехъанди пашмандаказ и къве гъайвандиз килигзавай. Адаз гзаф регъуь хъана. Гъурчехъанвилелай гъил къачуда лагъана гаф гана ада вичи вичиз.

АЗИЗРИН Севда

РикIел хуьх!

ТУЬКІУЬР ХЪУН

Лезги чIала сая существительнийр туькIуьр хъунин са шумуд рехъ ава. Абуру куьд жуьреда арадиз къвезва: а) суффиксин куьмекдалди:

- а-: хъурца, къантIа, ампа;
- лаг-: гъаргъалаг, фарфалаг, хевелаг, перпилаг;
- ак, -ек-: цIарак, куьзек, бицIек;
- ал-: кIватIал, тупIал, кукIвал;
- ац-: рагъвац, кIтац, кIулац, къамац;
- бан-: нехирбан, рамагбан, саларбан, вакIарбан;
- вал-: итимвал, чирвал, кесибвал, иервал, хъсанвал;
- ви-: къубави, кIцIарви, ахцегъви, яркIиви, гиливи;
- хъан-: хипехъан, тIапIахъан, гъурчехъан, маргъухъан;
- чи-: багъманчи, силисчи, чархачи, далдамчи;
- б) префиксин куьмекдалди: бейтерерф, бейчара;
- в) чIалан маса паяр существительнийриз эл-куьруналди: дагълу, кIамай, ширин;
- г) мана чара хъуналди: варз, къелем, аялар, вад, кьин, ярагъ, дустагъ, тIуьн.

ИНКАРДАЙ ТІВАРЦІИЭВЕЗАР

Касни, затIни, садни гафариз инкардай тIварцIиэвезар лугъуда. Абурукай жуьреба-жуьре крар инкар авун паталди менфят къачуда. Месела: Пакаман вахт тиртIани, хуьре касни авачир – вири чуьлдиз фенвай.

Инкардай тIварцIиэвезар, чеб арадал атанвай кас, затI, сад, санаг гафар хъиз, падежриз дегиш жада. Эхирда авай -ни кIус гъа падеждин эхирдихъ акал жада. Месела: Касни – касдини, касдинни, касдизни, касдани, касдални..., затIни – затIунини, затIунинни, затIунизни, затIунани, затIунални; садни – садани, саданни, садазни, садални..., санагни – санани, санинни, санизни, санани, санални ва икI мад.

Инкардай тIварцIиэвезар касни, затIни гзаф вахтара “са” гаф галаз кхьиди. Месела: Са касни, са касдини, са касдинни, са касдизни; са затIни, са затIунини, са затIунинни, са затIунизни ва икI мад.

ЧИ ГАФАР

ЧІУЛАВ

И гафунин дувул «чIул» я. Адакай чи чIала кьайда тирвал «чIулу» прилагательное арадиз атана: «чIулу», «чIулав» (фиярин нугъат).

«ЧIулав» гаф агъул чIалани ава. «ЧIулав» гафунирз «къуьлуьк жадай эчIел» лугъудай манани ава, гъамни чIулав рангунихъ галаз алакълу я. «Яллагъ вун чIулави ягърай» лугъудай къаргъиш чIулав гафунин манадихъ галаз алакълу я: яни вун кана, чIух хъурай, вахъ чIулав галуькрай.

ШИД

Лезги чIала и гафуни «дерин» хътин мана гузва. Куьре пата «шид фур» («дерин фур») хътин ибара ава.

ПАТУЗА

И гафунин мана «элкъведай ван» я. КIцIар райондин Вини Тигъиржалрин хуьре Патуза

тIвар алай къвал ава. И къвалан клане гъарайла ван элкъвена хкведа. Гъавилий адаз дегъ девирра «Патуза» тIвар ганай.

ГИЙИН

Им чи чIалан куьгъне къатариз талуьк гаф я. Адахъ «мурад» хътин мана ава. КIцIар райондин ЦIуру Худат хуьре Гийин пIир ава. Марф кIандайла инсанри адан къванерал яд иличда. Рагъ кIан хъайила гъа къванерал цIайда. Им чаз гъуц диндила амай адет я. Гийин тарциз «мурад тарни» лугъуда. Чахъ «Гийин гаф – кьилин гаф» хътин бубайрин мисални ава.

КЪАДАКЪ

Чи виликан орфографиядин гафарганра и гаф «къадакъ» хъиз гъатнава. Гила бязи алмир «къадакъ» хъиз кхъизвай и гаф чи чIалаз туьрк чIалай атанвайди я лугъузва. Им эсиллагъ дуьз фикир

туш. «Къадакъ» са шумуд затI сад-садав галкIурдай, тIарамдиз къадай затIуниз лугъуда. Ам лезги чIалан «къун» гафуникай туькIуьр хъанва. «Къадай» гафунин эхирда авай /й/ сес /къ/-далди эвез хъана «къадакъ» гаф арадал атун тIебии кар я.

КЪАЖ

Чи чIалан лап куьгъне къатариз хас тир «къаж» гаф Къуба патан нугъатра исятдани ава. Са береда куььнетвийри чепедикай расзавай сахсияр ва къажар вириниз сейли тир.

Къаж 10-15 литр къван яд къадай къаб я. Бязи дагъдин хуьрера адаз «къажакхни» лугъуда. Амма къажакх гени чIехи къаб я. Чи чIала «къаб» ва «къажакх» гафарикай эхцигунин кьайдада «къаб-къажакх» гафни арадиз атанва.

«Къаж» гафуникай лезги чIала «гъур» формант акал хъана «къажгъур» ва «гъан» формант акал хъана «къажгъан» гафар туькIуьр хъанва.

Жегъил кхъираг Азизрин Севдадин и муьквара чапдай акъатнавай махарин ктабда авай фири яру шив и муьквара КIцIар шегъердин паркаркай садаз куьч хъанва. Раьун шив ина ял ягъизвай инсанрин, иллаки аялрин рикIяй я.

ЧНА ЭВЕРЗАВА

СТІАЛ СУЛЕЙМАНАН МЯРЕКАТДИЗ ША!

Алай йис лезгийрин чѣхи камалэгъли, Дагъустандин сад лагъай халкъдин шаир, XX асирдин Гомер СтІал Сулейманан 150 йисан юбилейдин йис я. И вакъиадихъ авсиятда Дагъустанда, Урусатда ва къецепатан уьлквейра гзаф мярекатар кыле фена.

Вичин эсерар дуьньядин 100-елай гзаф чІалариз элкьурнавай, лезги халкъ ва Дагъустан вириниз сейли авур СтІал Сулейманан юбилей Азербайжандин лезги

агъалийрини гегъеншдиз къейд авун къарардиз къачунва. Мярекат 2019-йисан октябрдин вацра Бакуда кыле фида. Мярекатда иштирак ийиз кІанзавай, шаирдин яратмишунрал рикІ алай вирибурувай «Самур» газетдин редакциядихъ галаз алакъа хуьн тІалабзава. Тел: 432-92-17.

«Самур» Лезги Милли Медениятдин Меркез
«Самур» газетдин редакция

САНАЛ КХЪИН!

Играми кІелдайбур! 2019-йисан 10-октябрдиз Дагъустан Республикадин районра, Урусатдин лезги диаспораар авай шегъерра, гъаКІни чи ватангълияр яшамиш жезвай маса уьлквейра лезгидалди диктантар кхъин къарардиз къачунва. Хайи чІал хуьн ва вилик тухун патал кылиз акъудзавай и кІвалах къвердавай вири халкъдин мярекатдиз элкьурна

кІанзава.

Лезгидалди диктант кхъинин мярекат чаз Азербайжандани тухуз кІанзава. Низ хайи чІалал диктант кхъиз кІанзаватІа, гежел вегъин тавуна «Самур» газетдин редакциядихъ галаз алакъа хуьн тІалабзава. Агат чи мярекатдив, хайибур!

Чи алакъадин телефон: (012) 432-92-17

КІВАТІАЛДИКАЙ ВЕРЕВИРДЕР

Алай йисан 23-августдиз Дагъустан Республикадин СтІал Сулейманан райондин Медениятдин имаратда кІелдайбур «Булах» тІвар алай эдебиятдин клубдин кыл, шаир ва публицист Гуьзеля Гъасановади туькІурна чапдай акъудай «Илгъамдин булахар» кІватІалдихъ галаз танишардай мярекат кыле фена. Мярекат Гуьзеля Гъасановади ва Дагъустан Республикадин Зарийрин КІватІалдин лезги секциядин кыл Владик Батманова тухвана.

КІватІалда 25 касдин эсерар гъатнава. Абурукай 18 кас жегъил къелемэгълияр я. Мярекатдал авторри чпин яратмишунрикай малумат гана, гъаКІни шиирар кІелна. Эхирдай Г.Гъасановади мярекатдин иштиракчийриз разивал къалурна ва къелемэгълийриз цІийи агалкъунар тІалабна.

ДИДЕД ЧІАЛАЛ КТАБАР

Мектебра тарсар гатІуниз са шумуд югъ амаз Дагъустан Республикадин кІелдайбурув ва муаллимрив хъсан са хабар агакъна. Ругуд чІалал чапдай акъуднавай тарсунин ктабар мектебриз ракъурнава. Абурукай 156 агъзур аялди менфят къачуда. 36 тІвар алаз басма авунвай и ктабар патал 828 млн. рубль чара авунвай.

РикІел хкана кІанда хъи, Россиядин Президентдин Администрациядин кыл Мегъамедсалам Мегъамедова

уьлкведин гзаф регионра милли чІаларал тарсунин ктабар агакъзавачирди кылди къейд авунва. Ада и месела гъалун паталди талукъ программаяр ва муаллимар гъазурун чарасуз я лагъанва. РикІ ахъайдай кар ам я хъи, и рекъай сифте камар вегъенва.

ГАФАРТАН

Абант	– ачух чка
Абияр	– ачух вили рангунин гъалар
Аваган	– хуьруьн кылевайдан кІвал
Агал	– куьлег
Агар	– яйлах
Агъвар	– халича хран патал алатар
Бабли	– пис ни (къеж чІугуни-кай хъайи)
БакІлакІ	– цІиб
Бан	– къакъан
БангатІ	– чуьнуьхгумбатІ
Барбаж	– агаж хъун, шуьткъуьн
Барби	– лагълагъ
Барза	– дагъдин тамун кьерех-да чІур
Вервил	– яцІу, къалин
Вече	– бегъер гудай, магъсул гудай
Вилиган	– вилин хад
Вирд	– разивал
ГавучІнар	– азаддаказ кьуршахар кьун
Гадал	– яракъ (къванер гадардай)
ГалчІулар	– гъелерар
Гатал	– чумакъ
Жул	– яракъ
Жуну	– ахмакъ, сефигъ
Закъу	– зегъер
ЗакІан	– са тонн техил къадай къаб
Зарбар	– зегъердин кІватІ
Зарда	– хъипи хъанвай афни

ЦІИЙИ МЕДРЕСА

ХІХ виш йисара Къафкъазда муьрилизмдин бине кутур, Имам Шамилан муаллим хъайи лезгийрин зурба алим Шейх Мегъамед Ярагъвиди вичин девирда арадал гъайи Ярагърин медреса къецепатан уьлквейризни сейли тир.

И мукъвара Дагъустан Республикадин Огни шегъерда чѣхи алимдин тІвар гъамиша рикІера амукъдайвал авун патал адан тІварунихъ галай вад мертебадин цІийи медреса кардик кутунва.

ВНИМАНИЮ ЧИТАТЕЛЕЙ!
В районах республики на газету «Самур» можно подписаться коллективно и индивидуально в любое время.
Годовая подписка составляет 15 манатов.
Справки по телефону: 432-92-17

ПАТАРАГАР ГУДАЙ

Моисей КъакъанкъатвацІвидин VII-IX виш йисарин вакъиайрикай малумат гузвай «Агъвандин тарих» ктабда чкадин агъалийри килисадиз гузвай налогрин арада «патарагни» авайди къалурнава. Къафкъаздин Албаниядин пачагъ Муьмин Вачаганан (487-510 йй.) теклифдалди къабулай «Килисадин къайдадиз талукъ къанунар» ахтармишай алимри кхъиз-вайвал, им Вачагана албанрин христиан диндал къведалди авай диндай къачунвай налогдин жуьре тир.

«Патараг» динэгъли тушир ксари гъар

йисуз чпин рагъметдиз фенвай мукъ-ва-къилийрин руьгъ шадарун патал килисадиз мал-къарадалди гузвай садакъа тир. Рагъметдиз фейи касдихъ балкІан авайтІа, адан хизанди килисадиз пурар алай са балкІан гана кІанзавай. Эгер ам вичихъ къарамал авай кас тиртІа, хизанди са яц гудай. (Килиг: История Агван Моисей Казанкатвац. Пер. К.Патканова. СПб., 1861, ч. 66/57).

«Патараг» гафунин мана «садакъа» тирди лезги гъавардайни къатІунун четин туш:

КВЕЗ ЧИДАНИ?

Гъав! Гъав! Цару яц!
Кагъал хъанвай хару яц!
Вун зулалди хуьда за,
Патарагар гуда за.
Гъав! Гъав! Цару яц!
Гъиш! Гъиш! Хару яц!

И гаф «патара» хъизни дуьшуьш жезва:

Чан чІехи гъуцар,
Чун я куь кІусар.
Куь рекъе пара,
Гуда патара.
Яхъ куьне чи гъил,
Хуьн чна чи чил.

САМУР

Баş redaktor
Sədaqət KƏRİMOVA

Redaksiyamızın ünvanı: AZ 1073
Bakı, Mətbuat prospekti,
“Azərbaycan” nəşriyyatı,
3-cü mərtəbə, 101-ci otaq.
www.samurpress.net
www.sedagetkerimova.com
e-mail:sedagetkerimova@gmail.com

Hesab nömrəsi:
26233080000
“Kapital bank”ın 1 saylı
Yasamal filialı
kod 200037
VÖEN 130024708

Qəzet Azərbaycan
Respublikasının Mətbuat
və İnformasiya Nazirliyində
qeydə alınıb.

Qeydiyyat nömrəsi - 78

İndeks: 5581
Sifariş: 2878
Tiraj: 2000
Tel:(012)432-92-17

“Azərbaycan” nəşriyyatında çap olunmuşdur.